Aanvullend vleermuisonderzoek ten behoeve van een bestemmingsplan voor de Trambaan in Strijen

Natuur-Wetenschappelijk Centrum, Noorderelsweg 4A, 3329 KH Dordrecht

Aanvullend vleermuisonderzoek ten behoeve van een bestemmingsplan voor de Trambaan in Strijen

Natuur-Wetenschappelijk Centrum, Noorderelsweg 4A, 3329 KH Dordrecht

Aanvullend vleermuisonderzoek ten behoeve van een bestemmingsplan voor de Trambaan in Strijen

Opdrachtgever: KuiperCompagnons

Uitvoering: Natuur-Wetenschappelijk Centrum

Veldwerk: Alexandra Haan, Rob Haan, Esmeralda van der Keur, Vivian Maas, Lieselotte Veen, Margot Vervoort, Koen Woerdenbag

Samenstelling: Vivian Maas

Foto: Ronald van Jeveren

Aanvullend vleermuisonderzoek ten behoeve van een bestemmingsplan voor de Trambaan in Strijen [Samenst.: Maas, V] [Foto: Van Jeveren, R.]. Met lit. opg., Dordrecht: Strix/ NWC.

Trefw.: Trambaan, Strijen, vleermuizen, Flora- en faunawet

W727/ P12-076

Niets uit deze uitgave mag openbaar worden gemaakt of verveelvoudigd, door middel van; druk, fotokopie, microfilm of op enige andere wijze, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever of de opdrachtgever.

Dordrecht, april 2013

Inhoud

1 Inleiding 5

2 Gebiedsbeschrijving en plannen 7

3 Methode 9

4 Resultaten 11

5 Effecten, verplichtingen en aanbevelingen 13

Referenties

Bijlagen:
Bijlage 1: Vleermuizen, ruimtelijke ingrepen en de Flora- en faunawet

1. Inleiding

In Strijen wordt een bestemmingsplan voor de realisatie van een nieuwe supermarkt aan de Trambaan opgesteld. Ten behoeve hiervan wordt de bestaande bebouwing gesloopt.

In opdracht van KuiperCompagnons, heeft het Natuur-Wetenschappelijk Centrum (NWC) in juni 2012 reeds een geschiktheidsonderzoek uitgevoerd op deze locatie. Hieruit kwam naar voren dat de te slopen bebouwing geschikt is voor verblijfplaatsen van vleermuizen en dat daarom aanvullend onderzoek naar vleermuizen nodig is om de aanwezigheid van verblijfplaatsen in de te slopen bebouwing uit te kunnen sluiten danwel vast te kunnen stellen. Dit omdat tijdens het slopen en andere werkzaamheden verblijfplaatsen verstoord en/of vernietigd kunnen worden, hetgeen in strijd is met de Flora- en faunawet (bijlage 1).

KuiperCompagnons heeft het NWC opdracht gegeven om dit aanvullende onderzoek naar verblijfplaatsen van vleermuizen uit te voeren.

Figuur 1: Ligging plangebied (rood omcirkeld) in de streek

Figuur 2: Begrenzing plangebied (rood kader)

2. Gebiedsbeschrijving en plannen

Gebiedsbeschrijving

Strijen ligt in de provincie Zuid-Holland ten zuidwesten van Dordrecht en ten noorden van het Hollandsch Diep (figuur 1). Het plangebied ligt in het centrum van Strijen aan de Trambaan net buiten het aan de Kerkstraat gelegen kernwinkelgebied van Strijen, tegenover de ingang van de parkeergarage van de Albert Heijn. De locatie wordt ontsloten vanaf de Trambaan en de Oude Havenweg (figuur 2). Op de locatie zelf is een parkeerterrein aangelegd, van 52 parkeerplaatsen, dat gebruikt wordt door bezoekers van de Albert Heijn en het centrum. Deze parkeerplaats bevindt zich op de plek waar volgens figuur 2 een school (rode dakpannen) staat. Deze school is echter een aantal jaar geleden gesloopt en was ten tijde van het onderzoek niet meer in het plangebied aanwezig.

Voor het overige zijn rondom de locatie vooral woningen aanwezig. De woonbebouwing bestaat in de meeste gevallen uit twee lagen met een kap. Het gebied heeft een duidelijk dorps karakter. Aan de zijde van de Trambaan is een vrij doorzicht naar het landelijk gebied.

Plannen

Figuur 3 geeft de toekomstige situatie binnen het plangebied weer zoals ontworpen door Blom Architects. Dit ontwerp gaat uit van de realisatie van een supermarkt met een bedrijfsvloeroppervlak van 1.245 m² (bruto vloeroppervlak) en 18 appartementen met een grootte variërend van 80 tot 105 m² (bruto vloeroppervlak). Daarnaast wordt het bestaande parkeerterrein aan de Oude Havenweg uitgebreid met circa 40 nieuwe parkeerplaatsen ten behoeve van de supermarkt en ongeveer 40 parkeerplaatsen voor de nieuwe woningen. Het bestaande parkeerterrein wordt daarbij uitgebreid zodat er een relatie is met het parkeren nabij de ingang van de Albert Heijn. De locatie wordt dan ook, zowel via de Trambaan als via de Oude Havenweg ontsloten. Ten behoeve van de uitbreiding tot circa 40 parkeerplaatsen aan de noordzijde van de Trambaan wordt, naar verwachting, de Trambaan iets verlegd, zodat hier parkeerplaatsen haaks op de weg gerealiseerd kunnen worden.

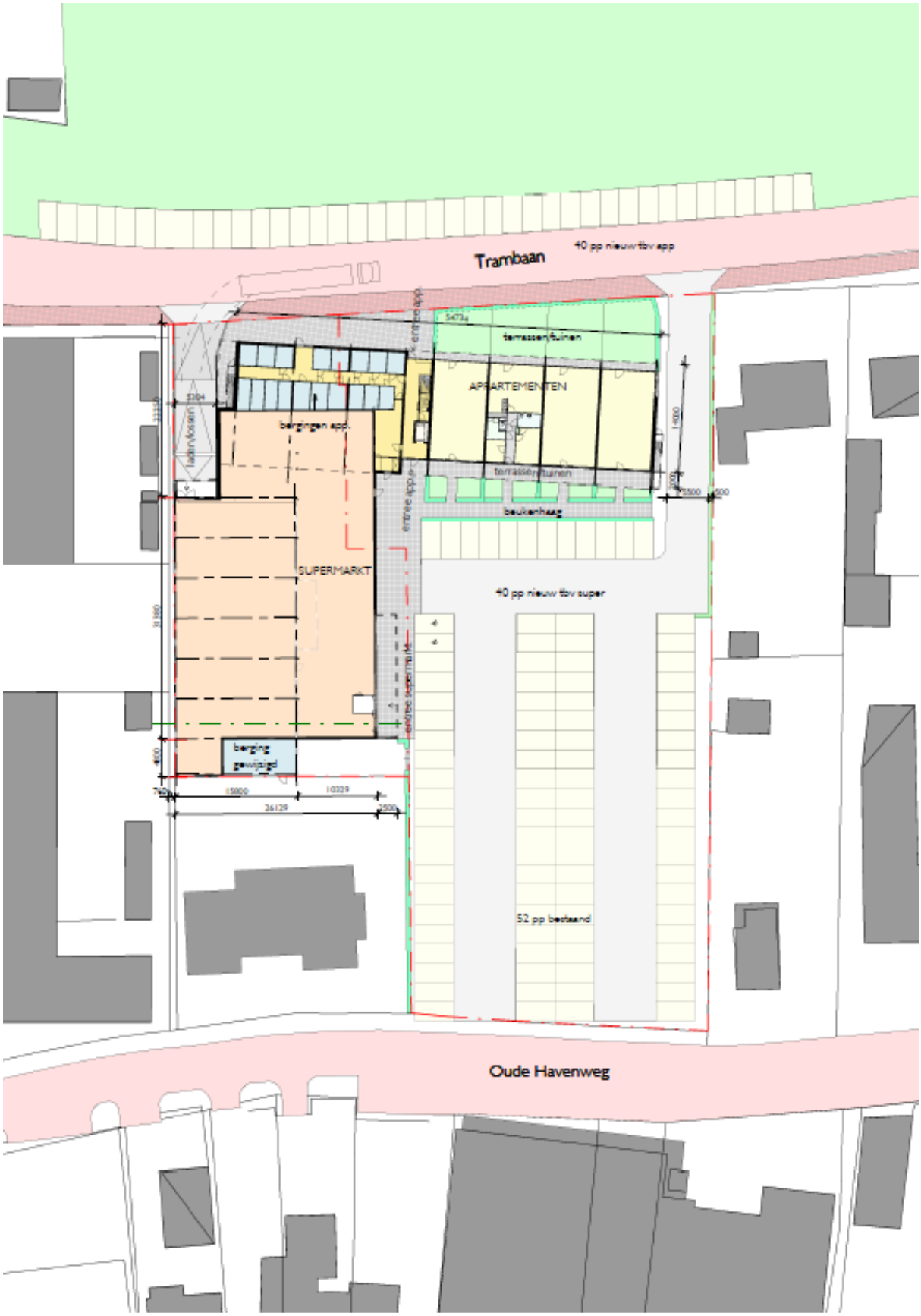

Figuur 3: Toekomstige situatie binnen plangebied

3. Methode

De veldbezoeken voor het aanvullende onderzoek naar vleermuizen zijn uitgevoerd op 2 juli, 12 juli, 21 augustus en 17 september 2012. De weersomstandigheden (gemiddelde temperatuur, gemiddelde windsnelheid en mate van bewolking) op deze dagen waren als volgt:

2 juli:	16,5 ºC, windsnelheid 2,8 m/s en half bewolkt
12 juli:	14,5 ºC, windsnelheid 3,7 m/s en zwaar bewolkt
21 augustus:	20,5 ºC, windsnelheid 2 m/s en zwaar bewolkt
17 september:	16,7 ºC, windsnelheid 3,5 m/s en zwaar bewolkt

Vleermuizen

Vleermuizen gebruiken het landschap gedurende het jaar op verschillende manieren: in verschillende perioden van het jaar maken ze gebruik van kraamplaatsen, zomerverblijfplaatsen, paarverblijven, winterverblijfplaatsen en jachtgebied. Daarnaast gebruiken ze landschapselementen, zoals bomenrijen en watergangen als vliegroute. Het vleermuisprotocol (februari 2012) dat door onder andere de Zoogdiervereniging en de gegevensautoriteit GaN is opgesteld, stelt daarom dat tenminste vier inventarisatiemomenten, verspreid over de periode half mei - half oktober, nodig zijn om de verschillende functies, die de aanwezige bebouwing en bomen, mogelijk voor vleermuizen vervullen zo goed mogelijk te inventariseren (bijlage 1).
De twee veldbezoeken die in juli zijn uitgevoerd, vonden plaats in de kraam/zomerperiode van vleermuizen (half mei-half juli). De overige twee veldbezoeken vonden plaats in de zomer/paarperiode van vleermuizen (half augustus-half oktober).

Alle inventarisaties zijn in de avond en nacht uitgevoerd. Met behulp van heterodyne batdetectors (type Pettersson D-100) zijn de waargenomen vleermuissoorten op naam gebracht. Iedere ronde is door minimaal 3 medewerkers van het NWC uitgevoerd.

4. Resultaten

2 juli
Tijdens het bezoek op 2 juli zijn acht exemplaren van de Gewone dwergvleermuis waargenomen. Drie hiervan passeerden vanuit westelijke richting het plangebied. De overige vijf waren binnen het plangebied aan het foerageren.

12 juli
Op deze avond zijn 10 gewone dwergvleermuizen waargenomen, waarvan er negen aan het foerageren waren. Het andere exemplaar passeerde het plangebied vanuit westelijke richting. Daarnaast zijn twee exemplaren van de Laatvlieger waargenomen. Beide vleermuizen passeerden het plangebied vanuit oostelijke richting.

21 augustus
Gedurende het veldbezoek op 21 augustus zijn 13 exemplaren van de Gewone dwergvleermuis waargenomen. Negen van deze vleermuizen waren binnen het plangebied aan het foerageren. De overige drie vleermuizen passeerden het plangebied vanuit noordwestelijke richting langs de Trambaan.

17 september
Twee gewone dwergvleermuizen waren op deze avond binnen het plangebied aan het foerageren. Nog twee andere gewone dwergvleermuizen passeerden het plangebied vanuit westelijke richting. Daarnaast zijn twee exemplaren van de Ruige dwergvleermuis waargenomen. Deze beide vleermuizen waren binnen het plangebied aan het foerageren.

In figuur 4 worden, per vleermuissoort, de meest gebruikte vliegroutes (rechte pijlen) en foerageerplaatsen (gebogen pijlen) weergegeven.

Tijdens geen van de vier afgelegde veldbezoeken zijn uitvliegende vleermuizen waargenomen of aanwijzingen gevonden waaruit blijkt dat er een verblijfplaats in de bebouwing aanwezig is. Op basis hiervan kan met voldoende zekerheid gesteld worden dat er geen vaste verblijfplaatsen aanwezig zijn in de bebouwing binnen het plangebied.

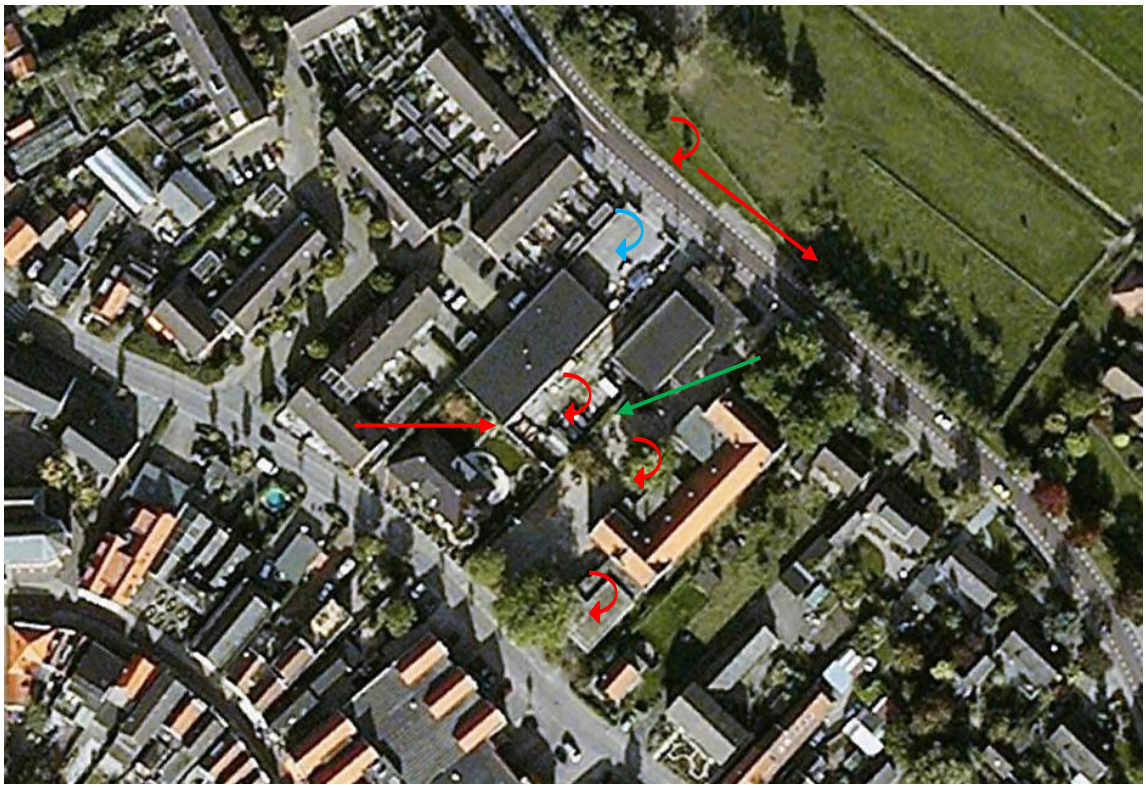

Figuur 4: Meest gebruikte vliegroutes en foerageerplaatsen. Rood = Gewone dwergvleermuis, Groen = Laatvlieger, Blauw = Ruige dwergvleermuis

5. Effecten, verplichtingen en aanbevelingen

Vleermuizen

Tijdens de vier veldbezoeken, die volgens het vleermuisprotocol van februari 2012 zijn uitgevoerd, zijn geen uitvliegende vleermuizen waargenomen of aanwijzingen gevonden waaruit blijkt dat er een verblijfplaats in de bebouwing binnen het plangebied aanwezig is. Om deze reden kan met voldoende zekerheid gesteld worden dat er geen vaste verblijfplaatsen van vleermuizen aanwezig zijn in de bebouwing binnen het plangebied en dat er geen nadelige effecten zullen ontstaan ten aanzien van vaste verblijfplaatsen. Er hoeft daarom geen ontheffing in het kader van de Flora- en faunawet aangevraagd te worden.

Uit de waarnemingen die tijdens de bezoeken zijn gedaan, kan afgeleid worden dat het plangebied (deels) door vleermuizen gebruikt wordt om te foerageren. Hierbij gaat het voornamelijk om de parkeerplaats en de groenstrook aan de oostkant van de Trambaan. Deze locaties zijn slechts van marginaal belang als foerageergebied. Dit blijkt uit de lage aantallen waargenomen vleermuizen en de korte tijd dat ze op de locaties foerageerden. In de directe omgeving is voldoende alternatief foerageergebied aanwezig, waardoor er ook ten aanzien van foerageergebied geen significant nadelige effecten zullen optreden als gevolg van de voorgenomen plannen. Wel wordt aangeraden om in de nieuwe situatie het plangebied zo min mogelijk te verlichten of om maatregelen te nemen waardoor (licht)verstoring van de dieren zoveel mogelijk voorkomen wordt. Voorbeelden hiervan zijn het gebruik van amberkleurige verlichting en lichtbronnen die naar beneden gericht zijn. De initiatiefnemer is echter niet verplicht om deze maatregelen te nemen en er geldt ook geen ontheffingsplicht.

Meer informatie over amberkleurige verlichting is onder andere te vinden via de website van de Zoogdiervereniging. Zie ook de links in de referentielijst.

Referenties

Soons, P.J.A.; Huber, M. en D. van der Meijden,	1999-nu,	Flora- en Faunawet bewerking en toelichting. Band 1-5 Koninklijke Vermande, Den Haag

Rijkswaterstaat, 2012:
http://www.rijkswaterstaat.nl/wegen/natuur_en_milieu/verbinden_natuurgebieden/vleermuisvriendelijke_verlichting/

Zoogdiervereniging, 2012:
http://www.zoogdiervereniging.nl/node/1145

Bijlage 1: Vleermuizen, ruimtelijke ingrepen en de Flora- en faunawet

Vleermuizen en hun leefgebied zijn beschermd door de Flora- en faunawet. In geval van een ruimtelijke ingreep moet ruim van tevoren bekeken worden of deze ingreep nadelige invloed kan hebben op vleermuizen en hoe hiermee omgegaan moet worden.

Verblijfplaatsen
Vleermuizen maken het hele jaar door gebruik van verschillende verblijfplaatsen (o.a. in bomen en gebouwen). Grofweg zijn vleermuisverblijfplaatsen op te delen in winterverblijfplaats (waar overwinterd wordt), dagkwartieren (waar de mannetjes in de kraamkolonieperiode overdag zitten, alleen of in kleine groepjes), kraamkolonies (vrouwtjes en hun jongen, vaak in grote groepen), paarverblijven (waar gepaard wordt, vaak in het najaar, soms gelijk aan de winterverblijfplaats) en tussenkwartieren (gebruikt in de periode tussen overwinteren en de zomerperiode in). Per type verblijfplaats gebruiken vleermuizen vaak meerdere verblijven waartussen gewisseld wordt, bijvoorbeeld wanneer elders het klimaat geschikter is of om aan parasieten te ontkomen. Vleermuizen zijn wel zeer honkvast wat betreft de diverse verblijven die ze gebruiken. Dit betekent dat hun verblijven belangrijk zijn voor instandhouding van de populatie en dat deze daarom beschermd worden door de Flora- en faunawet.

Sinds mei 2009 is het Vleermuisprotocol vastgesteld. Dit is opgesteld door het Netwerk Groene Bureaus en de Zoogdiervereniging VZZ in overleg met de Dienst Landelijk Gebied (DLG) en de Gegevensautoriteit Natuur (GaN). Het protocol dient als leidraad voor het bepalen hoe en hoe vaak geïnventariseerd moet worden om te voldoen aan de Flora- en faunawet. In februari 2012 is het protocol aangepast. Let op: voor het bepalen of een gebouw of een potentieel geschikte boom van belang is als vleermuisverblijfplaats, is over het algemeen een relatief langlopend onderzoek nodig (van april t/m september/oktober) en zijn gemiddeld 4 tot 7 bezoeken nodig.

Maatregelen zijn nodig:
- indien sprake is van een verblijfplaats die van significant belang is of zou kunnen zijn en/of;
- indien vleermuizen aangetroffen zijn.

Er is over het algemeen sprake van een significant belangrijke verblijfplaats (ook wel vaste verblijfplaats genoemd, een verblijfplaats die van belang is voor een populatie) als:
- er sprake is van een kraamkolonie;
- er sprake is van een belangrijke overwinteringsplaats of paarplaats;
- er geen alternatieve verblijfplaatsen in de directe omgeving beschikbaar zijn;
- de gunstige staat van instandhouding van de (populatie van) de soort in het geding is bij het verdwijnen van de verblijfplaats.

De te nemen maatregelen moeten er voor zorgen dat verbodsbepalingen uit de Flora- en faunawet niet overtreden worden. Dit betekent dat er geen dieren gedood, verwond of actief verstoord mogen worden en dat in geval van significant belangrijke verblijfplaatsen deze behouden blijven of anders tijdig op een goede manier vervangen worden. De functie die het leefgebied voor de betreffende populatie vervult moet onverminderd blijven bestaan.

Om te voorkomen dat dieren gedood, verwond of actief verstoord worden, kunnen de volgende maatregelen nodig zijn:

- niet slopen in de winterslaapperiode (in deze periode kan zelden met zekerheid worden vastgesteld dat vleermuizen afwezig zijn in een potentieel geschikt en onoverzichtelijk object, omdat ze dan ook 's nachts passief zijn. Dat maakt ze in deze periode overigens extra kwetsbaar);
- vlak voor de sloop onderzoeken of er individuen aanwezig zijn in het te slopen object. Zijn deze wel aanwezig dan geldt dat in geval van een significant belangrijke verblijfplaats gewacht moet worden tot het dier of de dieren weg zijn, anders kan het dier/kunnen de dieren ook passief verjaagd worden (door verstoring van het microklimaat of 's nachts dichten van de invliegopening) mits zij niet verwond, gedood of actief verstoord worden.

Bij het verdwijnen van een verblijfplaats dient een ontheffing aangevraagd te worden bij het ministerie van EL&I (Dienst Regelingen). Onderdeel van deze ontheffingsaanvraag is een activiteitenplan waarin maatregelen beschreven staan die genomen worden om de nadelige effecten, als gevolg van de voorgenomen plannen, op vleermuizen zoveel mogelijk te voorkomen/verminderen. De te nemen maatregelen kunnen bijvoorbeeld bestaan uit het aanbieden van inpandige voorzieningen in nieuwbouw, zodat deze geschikt is voor vleermuizen om in te verblijven.

Jachtgebied en vliegroutes

Naast verblijfplaatsen bestaat het leefgebied van vleermuizen uit foerageergebied en vliegroutes (vaak bomenrijen of waterlopen). Deze zijn ook beschermd als zij van significant belang zijn. Zij gelden als significant belangrijk indien bij aantasting de functionaliteit van de verblijfplaats(en) in het geding komt. Is dat het geval, dan zijn maatregelen nodig die dit voorkomen, anders is een ontheffing nodig. Ook hier geldt dat deze alleen verstrekt wordt in geval van projecten waarbij sprake is van groot openbaar belang.